

Нурлат шәһәре 6 нчы номерлы “Кояшкai” балалар бакчасы мәктәпкәчә белем муниципаль бюджет
учреждениесе

**“Әкиятләр аланында”
Түгәрәк эшенең программасы
(2-3яшьлек балаларга)**

Программаны төзуче: Ахмадеева Н.Н

Нурлат, 2021 ел.

Эчтәлек

Программаның актуальлеге.....	3
Аңлатма язуы.....	4
Программаның максатлары һәм бурычлар.....	4-5
Өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлек ысуллары.....	6-7
2022-2023нче ел өчен тематик планлаштыру(2-3 яшьлек балалар белән эшләү).....	8
Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән эшләү буенча 2022-2023 елга перспектив планлаштыру (2-3 яшьлек балаларга).....	9-12
Ата-аналар белән эшнең перспектив планы	13
Программаны үзләштерүнең планлаштырылган нәтижәсе.....	13
Әдәбият исемлеге	14

Программаның актуальлеге

Балаларны патриотик тәрбияләү мәктәпкәчә учреждениенә төп бурычларыннан берсе булып тора. Патриотизм хисе эчтәлек буенча күпкырлы. Бу-туган җирләргә мөхәббәт тә, үз халкы өчен горурлык та, әйләнә-тирә дөнья белән аерылгысыз булу хисләре дә, үз иленең байлыгын саклап калу һәм арттыру теләге дә. Җәмгыять ничек кенә үзгәрмәсен, үсеп килүче буында үз иленә мөхәббәт тәрбияләү, аның өчен горурлык тәрбияләү һәрчак кирәк. Балачактан ук безне нәрсә чолгап ала? Ни өчен хәтта озак еллар туган җирләреннән чыгып киткәч тә, кеше аларны жылы хисләр белән искә ала, туган якның матурлыгы, байлыгы турында горурланып сөйли?

Патриотик тәрбия әхлакый тәрбиядән башка мөмкин түгел. Әлеге сыйфатларны үстерүдә балаларны әкиятләр белән таныштыру бик ярдәм итә. Әкият-Ватанга мөхәббәт тәрбияләүнең алыштыргысыз чыганагы. Әкиятнең патриотик идеясе-аның эчтәлегендә, халык тарафыннан тудырылган әкияти образлар, хезмәт халкының көчле иҗади рухын, аның тормышка карашы, идеаллары, омтылышлары ята. Әкият туган җиргә мөхәббәт тәрбияли, чөнки ул-халык иҗаты. Әкият - ул халык мәдәниятенә рухи байлыклары, баланың йөрәгә белән Туган халыкны танып белүе.

Әкият-милләтнең, этносның халык авыз иҗатының әйдәп баручы компонентларының берсе. Анда әхлакый нормалар һәм принциплар, патриотизм, эстетик идеаллар шактый ачык чагыла. Яхшылыкны явызлыкны җиңү монда мәҗбүри.

Күп әкиятләрдә бәхет, тапкырлык, үзара ярдәм һәм дуслык бәйрәм ителә. Сатирик әкиятләрдә халык мыскыллап көлә, монда кешеләрнең кимчелекләре чагыла. Халык әкиятләре баланы халык традицияләрендә тәрбияли, аңа рухи – әхлакый карашларга нигезләнгән тормыш күренеше турында хәбәр итә. Баланың рухи һәм әхлакый дөньясы тәрбияли, формалаштыра.

Халык әкиятләре баланы халык традицияләрендә тәрбияли, аңа рухи – әхлакый карашларга нигезләнгән тормыш күренеше турында хәбәр итә. Баланың рухи һәм әхлакый дөньясы тәрбияләүдә, формалашуда әкиятләренең роле бәяләп бетергесез. Халык буыннан-буынга сюжетны гына түгел, ә әкиятләренең сөйләм әйләнешен дә кадерләп саклаган һәм тапшырган. Әкият хәзерге вакытта да үсә. Анда фән һәм техниканың өр-яңа казанышлары, заманча көнкүреш үзенчәлекләре кулланыла, ул тарихи формалашкан әкият принципларына нигезләнә: яхшылыкны явызлыкка, патриотизмны, үзара ярдәмне иңү һ.б. Әкият мәктәпкәчә яшьтәге балаларны укыту, үстерү һәм тәрбияләү өчен бик зур психологик-педагогик әһәмияткә ия.

Әкият укыту материалларының мондый төренә карый, алардан файдалану, аеруча кече яшьтәге мәктәпкәчә балалар белән эшләүдә, тәрбия һәм белем бирүче бурычларны хәл итәргә мөмкинлек бирә.

Мин әкиятләрне куллану кече яшьтәге мәктәпкәчә яшьтәге балаларның әхлакый-патриотик сыйфатларын үстерүгә уңай йогынты ясар дип уйлыйм.

Аңлатма язуы.

Түгәрәк төре: уен аша ижади танып белүне формалаштыру.
рухи-әхлакый юнәлешне үстерү.

Программа 2 -3 яшьлек балалар өчен эшләнгән.

Үткөрү вакыты-1 ел.

Түгәрәкнең эш режимы- атнага 1 тапкыр үткәрелә.

Дөвамлылығы - 15 минут, көннең икенче яртысында үткәрелә.

Түгәрәктә катнашучылар: балалар, ата-аналар, тәрбиячеләр.

Программаның максатлары һәм бурычлары

Максат: баланың рухи-әхлакый үсеше өчен шартлар тудыру.

Балаларны әхлакый-патриотик тәрбияләнүнең куелган әкиятләр аша ирешү түбәндәге бурычларны хәл иткәндә башкарыла:

Укыту бурычлары:

- социаль мөнәсәбәтләр нормалары һәм тәртип модельләре турында әхлакый күзаллаулар (эталоннар) формалаштыру;

– балаларның рухи-әхлакый принциплар үзләштерүенә ярдәм итәргә:
яхшылык-явызлык, тыңламаучанлык, татулык-дошманлык, хезмәт сөючәнлек-ялкаулык, риясызлык-комсызлык, гадилек-хәйләкәр;

-балаларның әдәби культурага һәм декоратив-гамәли сәнгатькә кертү юлы белән әйләнә-тирә дөнья турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Үсеш бурычлары:

- балаларның танып белү өлкәсен үстерү, аларның сөйләм үсешен гармонияләштерү;
- балаларның сөйләмен үстерүгә, сүзлекне баетуга, образлы һәм бәйләнешле сөйләм күнекмәләрен үстерүгә ярдәм итү;
- балаларның әкияттә һәм тормышта яхшылыкны аера белү сәләтен үстерү, әхлакый сайлау ясый белү;
- балаларда социаль күнекмәләр һәм тәртип күнекмәләрен үстерү;
- мотивация өлкәсен үстерү: әкиятләрнең уңай геройларына охшарга омтылуны формалаштыру;
- балаларның ижади сәләтен продуктив эшчәнлектә үстерү;

Тәрбия бурычлары:

- ата-аналарга һәм якин кешеләргә карата ярату һәм хөрмәт, сабырлык, шәфкатьлелек, бер-береңә юл кую, ярдәм итү һәм ярдәмне рәхмәт белән кабул итү нигезендә тыңлаучанлык тәрбияләү;
- әхлакый сыйфатларны формалаштыруга ярдәм итү, уңай шәхесара мөнәсәбәтләр урнаштыру процессында балаларда жаваплылык, аралашучанлык, дуслык тәрбияләү;
- хезмәт сөючәнлек, эш белән шөгыйльләнү гадәте тәрбияләү, тырыш һәм жыйнак эшләү, башланган эшне ахыргача житкерү, башкаларның һәм үз хезмәтеңнең нәтижәләрен хөрмәт итүне булдыру.

Өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлек ысуллары.

Мин эшемдә визуаль метод (иллюстрацияләр һәм картиналар күрсәтү, гамәлләр алымнарын күрсәтү) кулланам; телдән метод (ролләрне бүлеп бирү, сөйләтү); уен формалары (уеннар-драматизация, уеннар-инсценировкалар, дидактик уеннар, өстәл-басма уеннар) кулланам. Әкият белән танышуның иң киң таралган ысулы – тәрбияченең зур булмаган әкиятләр укуы тора. Мин балаларга кайбер әкиятләрне яттан сөйлим, чөнки балалар белән яхшы элемтәгә ирешелә. Шулай ук кайбер әкиятләрне китаптан да укыйм. Уку вакытында китап белән сакчыл эш итү балалар өчен үрнәк булып тора.

Укунуң экспрессивлыгына игътибар итү бик мөһим. Иң мөһиме-балаларны тыңлау өчен экспрессив уку. Экспрессивлык интонация төрлелеге, мимика, кайвакыт ишарә, хәрәкәткә ишарә белән ирешелә. Бу алымнарның барысы да балалар өчен тере образ тудыруга юнәлтелгән. Әкиятләр сайлаганда балаларның яше һәм аларның психик үсеш үзенчәлекләре исәпкә алына. Кече яшьтәге балалар белән эш Ж.Тәржемановның “Йокы бабай”, Р.Батулланың “Нурбәк”, “Йомры икмәк”, “Төрөмкәй” рус халык әкиятләреннән башланды. Бу әкиятләрнең эчтәлегә балаларга якин һәм аңлаешлы. Киләсе ысул-сөйләү, ягъни текстны иркенрәк тапшыру. Сөйләгәндә текстны кыскарту, сүзләрне үзгәртеп кору, аңлатмаларны кертү һ.б. рөхсәт ителә. Хикәяләнүченең тапшыруында иң мөһиме-балаларга тыңлау өчен экспрессив сөйләү тора. Текстның тәэсирен көчәйтүче һәм аны яхшырак аңларга ярдәм итүче өчен киң таралган техника-китаптагы иллюстрацияләрне карау. Баланы игътибар белән иллюстрацияләрне озак карарга өйрәтергә кирәк, бу рәсемнәрдән бала укылган әкият геройларынтаный белергә тиеш. Киләсе очрашу-Әкият турында сөйләшү. Укыганнарым турында сөйләшүгә кагылышлы сорауларны уйлап, мин балага образны аңларга һәм аңа үз карашымны белдерергә ярдәм итәм. Балаларны үз инициативалары белән төрле персонажларның, аеруча эхлакый яктан капма-каршы төрләрнең эшләре турында сөйләшергә чакырам. Балада геройларны кызгану, геройлар өчен шатлану, тискәре һәм уңай гамәлләрен искә төшерү бик мөһим дип саныйм. .

Белемнәрне ныгыту өчен, таныш әкият материалындагы дидактик уеннар кебек ысуллар файдалы. Балаларны әкият белән таныштыру дәрәсләрендә укытуның техник чаралары да кулланыла. Кабул итү буларак мультимедиа вариантында әкиятләрне карау яки күренекле сәхнә осталары язмаларында тыңлау да кулланыла.

Сәхнәләштерү-әкиятне актив кабул итүнең бер формасы. Анда бала әкият персонажы ролен башкара. Балаларны сәхнәләштерүдә катнашуга жәлеп итеп, аларда экспрессив сөйләм, ирекле игътибар, хыял үстерергә мөмкин.

Сәхнәләштерү кыюлык, үз-үзеңә ышану, мөстәкыйльлек, артистлык, сөйләмнең экспрессивлыгы кебек сыйфатлар тәрбияләүгә ярдәм итә.

Сәхнәләштерү балалар әкият эчтәлеген өлешчә үзләштергәннән соң яки укыганнан соң гына кулланыла. Кечкенә мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен бармак театры, өстәл театры, йомшак уенчык театры уңайлы формасы булып тора.

Проектыбызның йомгаклау этабында без балалар белән «Төрөмкәй» әкиятенә буенча бармак театрын әзерләргә һәм аны эти-әниләренә күрсәтергә планлаштырабыз.

2021-2022нче ел өчен тематик планлаштыру
(2-3 яшьлек балалар белән эшләү).

№	Ай	Тема:	Вақыты
1	сентябрь	Ж.Тәржемановның “Йокы бабай” әкияте.	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
2	октябрь	"Төрөмкәй" рус халык әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
3	ноябрь	“Маша һәм Аю”, “Өч аю” рус халык әкиятләре.	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
4	декабрь	Р.Батулланың “Нурбәк” әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
5	январь	К.Ушинскийның “Бүре һәм кәжә бәтиләре”	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
6	февраль	"Йомры икмәк" рус халык әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
7	март	"Төлке һәм куян» рус халык әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
8	апрель	«Мәче, Этәч һәм Төлке» рус халык әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
9	май	«Шалкан» рус халык әкияте	1 сәг (4 шөгел 15 мин)
10	Итого:		9 сәг.

Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән эшләү буенча 2021-2022нче елга перспектив планлаштыру (2-3 яшьлек балаларга)

Шөгел номеры	Тема	Эчтәлек
сентябрь	Ж.Тәржемановның “Йокы бабай” әкиятне	
1	Фланнелеграфта әкиятне күрсәтү	әкиятне эмоциональ һәм актив кабул итәргә, хикәяләүдә катнашырга булышу.
2	Әкиятнең эчтәлегенә буенча әкият геройларын табып төсле карандашлар белән буяу	балаларны кирәкле детальләр белән тулыландырылган рәсемнәрне табып буярга өйрәтү.
3	“Йокы бабай” әкиятен истә калдыру	Хәтерне үстерү, интонацияне, йөзне, ишарәләрне дөрес кулланырга өйрәтү.
4	"Йокы бабай" әкиятен рольләргә бүлү.	Хәтерне үстерү, интонацияне, йөзне, ишарәләрне дөрес кулланырга өйрәтү.
	"Төрөмкәй»рус халык әкиятне	
5	“Төрөмкәй " әкиятен сәхнәләштерү	Әкиятне аңларга булышу. Балаларны әкиятне рольләр буенча сөйләргә өйрәтү. Батырлык хисе , хәтер тәрбияләү, театр – уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту.
6	Өстәл театрын күрсәтү	балаларда халык ижатына мөхәббәт, аның белән танышу теләге тәрбияләү.
7	Уен - сәхнәләштерү "Күңелле төрөмкәй."	баланың шәхси һәм ижади потенциалын исәпкә алып, балаларның коммуникатив сәләтен үстерү; балаларда театральләштерү эшчәнлегенә кызыксыну формалаштыру.
8	Дидактик уен «Төрөмкәйдә» кем яши?	Хәтерне үстерү, интонацияне, йөзне, ишарәләрне дөрес кулланырга өйрәтү.
9	"Төрөмкәй»әкиятне буенча театральләштерелгән уен	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз, ишарә кулланып, ролләр уйнарга булышу

	“Маша һәм Аю”, “Өч аю” рус халык әкиятләре.	
10	“Маша һәм Аю” бармак театрын күрсәтү	Балаларны әкиятләргә игътибар белән тыңларга өйрәтүгә дәвам итү
11	“Маша һәм Аю»рус халык әкиятен сөйләү	балаларны “Маша һәм Аю”рус халык әкиятен белән таныштыру
12	“Өч аю” өстәл театрын күрсәтү	«Өч аю» әкиятен белән таныштыру; урманда югалган кыз өчен тыңлаучанлык һәм кызгану хисе тәрбияләү;
13	«Аю белән уйнагыз»физкультура күңел ачу шөгеле	Сәламәт яшәү рәвешен популярлаштыру,күчмә уеннарда катнашу теләге уяту.
	Р.Батулланың “Нурбәк”әкиятен	
14	Р.Батулланың “Нурбәк”әкиятен уку.	балаларны Р.Батулланың “Нурбәк” әкиятен белән таныштыру
15	Р.Батулланың “Нурбәк”әкиятен рольләргә бүлү	Хәтерне үстерү, интонацияне, йөз, ишарәләргә дөрес кулланырга өйрәтү
16	Рольләр буенча «Нурбәк»әкиятен уйнау.	Балаларда әкиятне тыңлый белү, өлкәннәргә сорауларына җавап бирү, әкият геройларын кызгану, таныш әкиятне сәхнәләштерүгә камилләштерү сәләтен формалаштыру
17	“Нурбәк »әкиятен театральләштерү.	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз, ишарә кулланып, рольләр уйнарга булышу
	К.Ушинскийның“Бүре һәм кәжә бәтиләре”	
18	К.Ушинскийның“Бүре һәм кәжә бәтиләре”әкиятен уку.	К.Ушинскийның“Бүре һәм кәжә бәтиләре”әкиятен белән танышу.
19	“Бүре һәм кәжә бәтиләре ” әкиятен мнемотаблицасы буенча сөйләү	“Бүре һәм кәжә бәтиләре ” әкиятен мнемотаблица аша сөйләргә өйрәнү

20	"Бүрө һәм Кәжә бәтиләре" әкиятен театральләштерү	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз, ишарә кулланып, спектакльләр уйнарга булышу.
	"Йомры икмәк" рус халык әкияте	
21	"Йомры икмәк" әкиятен уку	Балаларны рус халы "Йомры икмәк" әкияте белән таныштыру
22	"Йомры икмәк" әкияте буенча театр күрсәтү	Әкиятне эмоциональ яктан өйрәтү, әкият эчтәлеген сизү, эчтәлек буенча сорауларга жавап бирү.
23	"Йомры икмәк һәм кыргый хайваннар" уенын уйнау	Балаларга төрле алымнар һәм ситуацияләрне кулланып, әсәрнең эчтәлеген дәрәҗә кабул итәргә, геройларны кызганырга ирәтү.
24	Апликация "Йомры икмәк"	Продуктив эшчәнлекне үстерү һәм коллектив белән башкару.
	"Төлкә һәм куян" рус халык әкияте	
25	"Төлкә һәм куян" әкиятен фланнелеграфта күрсәтү	Балаларны яңа әкият белән таныштыру, эмоциональ яктан өйрәтү, Әкият эчтәлеген сизү, эчтәлек буенча сорауларга жавап бирү,
26	"Төлкә һәм куян" әкиятен сәхнәләштерү	Балаларда театр-уен эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Интонация, йөз, ишарә кулланып, спектакльләр уйнарга булышу.
27	"Төлкә һәм куян" хәрәкәтле уен.	Балаларның ишетеп сизүен, ишетү фонун күтәрү.
28	"Төлкә һәм куян" әкияте буенча викторина .	Балаларның хыялларын, фантазиясен үстерү, аларны әкият дөньясына сәяхәتكә чакыру.
	«Мәче, Этәч һәм Төлкә» рус халык әкияте	
29	«Мәче, Этәч һәм Төлкә» рус халык әкиятен уку	Балаларны «Мәче, этәч һәм төлкә» дигән яңа рус халык әкияте белән таныштыру. Эшләрнең үсешен күзәтү, геройларның кызыксынучанлыгын арттыру. Әкият эчтәлеге буенча сорауларга жавап бирергә өйрәтү.

30	«Мәче, Этәч һәм төлке» рус халык әкиятә буенча уен импровизация	Балаларның сөйләм телен үстерү.
31	Балалар белән әңгәмә «Һәркемгә игелек кирәк»	балаларда гомумкешелек кыйммәтләрен (игелек һәм жаваплылык) тәрбияләү, битарафлык, жан зәгыйфьлеге, рәхимсезлек кебек кимчелекләргә карата хөкемчел караш формалаштыру.
32	"Мәче, Этәч һәм төлке"әкиятә буенча уен уйнау	Фигылләренә , сыйфатларны кулланып этәчнә тышкы билгеләрен әйтү, балаларның сүзлек запасын үстерү.
	«Шалкан» рус халык әкиятә.	
33	«Шалкан» рус халык әкиятен уку.	Балаларны "Шалкан " әкиятә белән таныштыру, балаларда әкиятне тагын бер тапкыр тыңларга теләк уяту.
34	"Шалкан»әкиятә буенча сәяхәт	Уен, проблемалы ситуацияләр аша балаларда уңай мөнәсәбәтләр, жаваплылык, кызгану хисә тәрбияләү.
35	Әкияти уен-КВН " әкиятен уйнау»	Таныш әкиятләр буенча балаларның белемнәрен киңәйтү, тирәнәйтү һәм тикшерү. Таныш белү активлыгын үстерү. Әкиятләргә, хикәяләргә һәм рус фольклорына кызыксыну уяту.
36	Әкиятләргә рәсемнәр һәм кул эшләре күргәзмәсе.	Бер ел эчендә алган белемнәрне ныгыту

Ата-аналар белән эшнең перспектив планы

Ай	Эчтәлек
сентябрь	“Балагыз тормышында әкият ” анкетасы
октябрь	" Балаларга нинди әкиятләр укырга?»консультация
Ноябрь	“Балалар бакчасына китап бүләк ит " акциясе
декабрь	«Мин әкиятләрне яратам»балалар һәм ата-аналар эшләре күргәзмәсе
Январь	"Әни, миңа хикәя укы”консультация
февраль	"Әкиятләр аша хезмәт сөючәнлек, тыңлаучанлык һәм җаваплылык тәрбияләү»консультация .
Март	Өстәл театры ясау буенча мастер-класс
Апрель	“Әкият язабыз»конкурсы
Май	Әкиятләр кичәсе.

Рефлексив бәяләү этабы:

Түгәрәк ахырында оештырга:

Уртақ ял "Әкиятләргә сәяхәт".

Әкиятләргә рәсемнәр һәм кул эшләре күргәзмәсе оештыру.

Программаны үзләштерүнең планлаштырылган нәтижәсе

Бу программаны тормышка ашыру мөмкинлек бирәчәк:

- балаларда патриотик тәрбиягә нигез салырга, Ватанга мөхәббәт тәрбияләргә;
- балаларны гомумкешелек әхлак кыйммәтләренә тарту;
- уку елы ахырына балалар ,татар, рус халык мәдәниятенә байлыгы, милли үзенчәлекләре һәм көнкүреше турында формалашкан күзаллауларга ия булырга тиеш. Балалар әкиятләрнең мәгънәсен аңларга өйрәнәләр;
- Яхшылыкны яманлыктан аерырга ярыймы, яхшымы, начармы дигән сорауларга җавап табалар;
- Ватаныбыз тарихына һәм мәдәниятенә хөрмәт белән караячаклар;
- Түгәрәк балаларга үз-үзләрен хөрмәт итәргә, сеңелләре һәм абыйлары өчен җаваплылык хисе тәрбияләргә ярдәм итәчәк;
- Балалар, курыкмыйча,үз ләренә ышанып теләсә нинди рольне сайлый алалар ;

Шулай итеп, максатчан, системалы эшчәнлек, түгәрәктә катнашу балаларда патриотизм тәрбияләү мөмкинлеген тормышка ашырырга мөмкинлек бирә.Түгәрәкне тормышка ашыру инициативаның, педагогның һәм ата-аналарның патриотизм үрнәкләре буларак ижади юнәлешенә мөһимлеген күрсәтә.

Әдәбият исемлеге

1. Интернет ресурс: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2017/10/25/programma-i-plan-raboty-kruzhka-russkie-narodnye-skazki-kak-sredstvo>
2. “Туган телдә сөйләшәбез”Тәрбиячеләр өчен методик кулланма.Ф.В.Хәзрәтова,З.Г.Шәрәфетдинова , И.Ж.Хәбибуллина.
3. Гөлбакча :балалар бакчалары өчен хрестоматия ,балалар бакчаларында эшләүче тәрбиячеләр өчен кулланма.- Казан , Татар кит.нәшер.,1990.
4. Основная образовательная программы дошкольного образования «От рождения до школы»под ред. Н. Е. Вераксы, М. А. Васильевой, Т. С. Комаровой/Мозайка Синтез/2015
5. М. Г. Борисенко, Н. А. Лукина «КОНСПЕКТЫ КОМПЛЕКСНЫХ ЗАНЯТИЙ ПО СКАЗКАМ С ДЕТЬМИ 3-4 ЛЕТ»/Санкт-Петербург «Паритет»/2006
6. Интернет ресурс: https://vk.com/wall-148734517_60965